

EMINESCU – 175: CELEBRARE SAU ACTE DE CUNOAȘTERE?

Lucia ȚURCANU

Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii
„Mihai Eminescu”, România

Declarat, pe ambele maluri ale Prutului, drept Anul Mihai Eminescu, anul 2025 va cuprinde un program amplu de activități de omagiere a poetului, dintre care, unele, eficiente și instructive, altele, festive și șablonarde. Cum ar trebui totuși celebrat Mihai Eminescu, astfel încât publicul să se apropie cu adevărat de opera sa? Un răspuns la această întrebare poate fi găsit în studiul *Cultul lui Eminescu* din volumul *Testamentul unui eminescolog* al lui Petru Creția:

„Cum ziceam, de două ori pe an, la 15 ianuarie și la 15 iunie, toată suflarea culturală românească, cu mic și cu mare, se simte pornită și, totodată, datoare să-l celebreze pe Eminescu. /.../ Presa publică articole, multe articole și innuri, de obicei însoțite de portret. Adunările se înfioară de emoții și de extaze la auzul frumoaselor alocuțiuni și orații, împănate cu nu mai puțin frumoase recitări, cu lieduri /.../, coruri /.../, piese orchestrale, declamări de poezii închinare poetului și prilejului, constelate toate de o frazeologie plină de formule liturgice: luceafărul poeziei românești, arhanghelul, arheul, martirul, sfântul, până la Cristul nostru, suflet din sufletul neamului, trecerea lui în eternitate, rostirea poeziilor nu doar ca poezii, ci rugăciuni și, nu arareori, chiar mai rău decât atât. Firește, nu pretutindeni, dar pe-aproape. Oricum, izbește izomorfismul, stereotipia, rețeta dată o dată pentru totdeauna în veșnicia stearpă a acestor sărbători. /.../ Nimeni nu spune că Eminescu nu trebuie sărbătorit, fie și fără vreun soroc anume. Dar nu așa. Relația cu el nu se

cade să se transforme în acte de cult, ci, cu deplină căldură a inimii și răceală a intelectului, în acte de cunoaștere [subl. n. – L.Ț.], *de analiză atentă, de analiză sinteză. Aceasta e adevărata sârbătoare. E drept că e mai greu*¹.

Transformarea „riturilor comemorării”² în acte de cunoaștere – aceasta ar putea să facă bibliotecarii și profesorii în anul aniversar 2025, astfel încât cititorii, mai ales cei din generația tânără, să se apropie de Eminescu prin cunoașterea vieții și operei, fără reticența pe care, de cele mai multe ori, o provoacă festivismul și perpetuarea de clișee. Nu vom căuta neapărat, în cele ce urmează (și nici nu este posibil), să fim absolut originali în prezentarea câtorva sugestii de comemorare cognitivă a lui Mihai Eminescu – activități ce ar putea fi organizate cu copii și tineri, dar și cu adulți, probabil, la biblioteci și cămine culturale, de-a lungul acestui an aniversar. Vom face aceste sugestii mai curând pornind de la proiectele Memorialului Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu” și de la impactul pe care l-au avut unele activități de omagiere a poetului³.

Programul de comemorare a lui Mihai Eminescu va rezulta, bineînțeles, din domeniul de interes al publicului. Astfel, am vrea să atragem atenția asupra câtorva categorii de activități care ar putea facilita apropierea cognitivă de Eminescu în acest an aniversar: Pe urmele lui Eminescu; Citim Eminescu; Eminescu în era digitală; Eminescu ilustrat; Eminescu în muzică.

¹ CREȚIA, Petru. *Testamentul unui eminescolog*. Ediția a II-a. București: Editura Muzeul Literaturii Române, 2015, p. 308-309, 311.

² BOT, Ioana. Istoria și anatomia unui mit cultural. In: Ioana BOT (coord.). „*Mihai Eminescu, poet național român*”. Istoria și anatomia unui mit cultural. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2001, p. 64.

³ Pentru mai multe detalii, accesează: <http://eminescuipotesti.ro/index.htm>; <https://www.youtube.com/@memorialulipotesti1261>; <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057160792143>.

Pe urmele lui Eminescu

Sub genericul *Pe urmele lui Eminescu*, ar putea fi incluse activitățile care s-ar axa pe cunoașterea vieții lui Eminescu, scoțând datele și faptele biografice de sub incidența mitului. Câteva dintre aceste activități ar putea fi organizate chiar în parteneriat cu Memorialul Ipotești, prin accesarea paginii web a Memorialului și prin solicitarea unui ghidaj (a unei îndrumări) din partea muzeografilor.

Turul virtual al Memorialului Ipotești poate fi realizat accesând linkul: <https://real-tour-ro.captur3d.io/view/memorialul-ipotesti/tur-virtual#>. Casa Memorială, Bisericuța familiei Eminovici, Casa Papadopol, Muzeul tematic „Mihai Eminescu”, Biblioteca Națională de Poezie „Mihai Eminescu” își deschid, în acest fel, virtual, spațiile pentru 24 din 24 de ore. Pe lângă posibilitatea de a vizualiza obiectivele și exponatele, vizitatorii online au la dispoziție informațiile inserate pe site, care: prezintă și explică traseul; oferă date despre familia Eminovici și obiectele care i-au aparținut; relatează despre bisericuța cu hramul Sf. Arhangheli Gavriil și Mihail, despre obiectele care însoțesc sfintele taine sau reproduc aspecte ale vieții la început de secol XIX; fac cunoscute aspecte noi ale vieții și operei lui Mihai Eminescu; explică structura Bibliotecii de Poezie etc. Turul virtual poate fi completat cu un ghidaj prin spațiile Memorialului, realizat de tineri actori purtând costume de epocă și citind fragmente de texte relevante (activitatea s-a desfășurat în cadrul programului *Muzeul, altfel* și a fost organizată în parteneriat cu trupa de teatru „Drama Club” a Colegiului „A.T. Laurian”, coordonată de Ela Nistor – <https://www.facebook.com/100000092863845/videos/pcb.8044904405522575/1147570616445894>).

Material ilustrativ suplimentar, pentru reconstituirea traseului eminescian, poate fi găsit în albumele *Căutându-l pe Eminescu*, care conțin fotografii realizate de-a lungul mai multor ediții ale

Taberei de artă fotografică, organizată la Memorialul Ipotești începând cu anul 2016.

Tabloul povestește. Proiectul *Tabloul povestește*, care, de asemenea, propune un ghidaj virtual pe traseul eminescian, presupune valorificarea colecției de grafică semnată de Spiru Vergulescu – 101 desene în tuș, având genericul *Pe urmele lui Eminescu*, aflate în proprietatea Memorialului Ipotești – care ilustrează traseul vieții lui Mihai Eminescu și mediul sociopolitic al României secolului XIX. Tablourile în tuș au fost digitalizate și augmentate (cu ajutorul fotografiilor de epocă și al desenelor realizate de elevi ai liceelor de artă din mai multe județe, în cadrul unei tabere de pictură organizate la Ipotești) prin crearea unor filme de animație și a codurilor QR pentru fiecare film (<http://eminescuipotesti.ro/tabloulpovesteste2024iul22-31.htm>). Datorită acestor acțiuni, colecția de grafică semnată de Spiru Vergulescu începe să prindă viață în momentul scanării codului QR: pe ecranul telefonului poate fi vizionat un film de animație cu secvențe din biografia și opera lui Mihai Eminescu, raportate la un context mai larg prin introducerea scenelor din peisajul cultural, social și politic din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Cluburile de lectură pot deveni o formă de promovare cognitivă a vieții și operei lui Mihai Eminescu. În funcție de obiectul

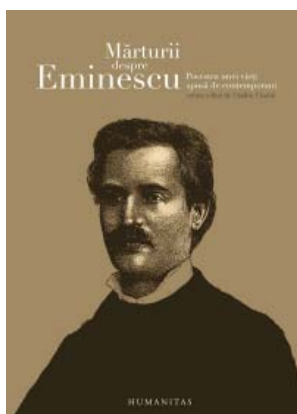

lecturii – texte cu caracter documentar (memorii) sau texte fictive (în care Mihai Eminescu este personaj literar), se pot organiza două serii de ședințe, iar finalitatea acestor activități ar fi atât deschiderea către lucrări despre omul Eminescu, dar și despre prietenii acestuia (mulți dintre ei, scriitori), cât și îmbogățirea cu informații despre societatea românească din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Pe urmele lui Eminescu. Sub acest generic, se pot propune pentru lectură și discuții, în cadrul cluburilor de lectură, fragmente din volume de memorialistică dedicate poetului, cum ar fi: George Panu, *Amintiri de la Junimea din Iași*, Editura „Polirrom”, 2013 (ediția princeps: 1908); Teodor V. Ștefanelli, *Amintiri despre Eminescu*, Editura „Scrișul Românesc”, 2018 (ediția princeps: 1914); Iacob Negruzzi, *Amintiri din Junimea*. Ediție îngrijită și prefată de Ioana Pârvulescu, Editura „Humanitas”, 2011 (ediția princeps: 1921); Ioan Slavici, *Amintiri*, Editura „Minerva”, 1983 (ediția princeps: 1924); *Ei l-au văzut pe Eminescu*. Antologie, ediție, note, bibliografie de Cristina Crăciun și Victor Crăciun, Editura „Dacia”, 1989.

Una dintre cărțile pe care le recomandăm cu încredere este *Mărturii despre Eminescu. Povestea unei vieți spusă de contemporani*, volum editat de Cătălin Cioabă (Editura „Humanitas”, 2013, 2022). Amintirile sau poveștile adunate în acest volum ne ajută să descoperim cum a fost omul Eminescu. Sunt mărturii ale mai multor contemporani cu Eminescu, dintre care, menționează editorul, „unii l-au cunoscut pur și simplu, alții i-au fost prieteni nedespărțiți. Cu toții ne spun câte o poveste, iar poveștile lor adunate spun, întreagă, povestea vieții lui”. Grupate în cinci

compartimente – *Copilăria și peregrinările tinereții, Anii de maturitate, Anii târzii. Boala, Evocări din anul morții, Povestiri, anecdote, imagini* –, textele din volum ar putea ajuta cititorii să reconstituie portretul lui Eminescu din toate etapele vieții, dar și să-și facă o imagine despre epocă (învățământ, viața literară, politică etc.). Lucrarea conține o selecție bogată de imagini și note biografice despre autorii mărturiilor, care ar putea da culoare lecturilor și discuțiilor.

Eminescu, personaj. Viața și opera lui Mihai Eminescu a prezentat interes nu doar pentru istoricii și criticii literari, ci și pentru scriitorii propriu-ziși, care fie i-au dedicat texte poetului, fie au scris ficțiuni în care Mihai Eminescu devine personaj. De la începutul secolului al XX-lea și până astăzi, s-au scris mai multe opere dramatice și romane în care documente referitoare la viață și operă sunt topite și fuzionate cu elemente fictive. Din aceste

lucrări ar putea fi selectate fragmente pentru lecturi și discuții, cu observația că cititorii ar trebui atenționați că faptele evocate aici nu pot fi luate de fiecare dată ca atare. Iată câteva lucrări, apărute de-a lungul a mai bine de un secol, în care Mihai Eminescu apare ca personaj literar: Riria, *Ultima rază din viața lui Eminescu. Dialog dramatic în 5 acte* (Editura Librăriei Nouă P. Iliescu & D. Grossu, 1902)⁴; Victor Eftimiu, *Rapsozii. Apoteoză*

⁴ Un dialog scris în proză rimată și ritmată, în care se topesc așa-zise amintiri ale Ririei (Coralia Biberi, căsătorită Coralia Gatoski și recăsătorită Coralia Xenopol) și parafraze ale operei eminesciene. În 1914, dialogul apare tradus în franceză: Riria (Mme Coralie Xénopol), *Le Dernier Rayon de la Vie d'Eminescu. Poème dramatique*, Paris, Ernest Leroux, Éditeur.

într-un act (Editura „Librăria Nouă”, 1913)⁵; E. Lovinescu, ciclul *Eminescu*, cuprinzând romanele *Mite* (Editura „Adevărul”, 1934) și *Bălăuca* (Editura „Adevărul”, 1935); Cezar Petrescu, trilogia *Romanul lui Eminescu* (apărută la Editura „Națională-Ciornei”): *Luceafărul* (1935), *Nirvana* (1935), *Carmen Saeculare* (1936); Octav Minar, *Simfonia venețiană. Romanul unei mari iubiri: Eminescu – Veronica Micle* (București, 1936)⁶; Mircea Ștefănescu, *Eminescu. Dramă în două părți* („Teatrul”, An. IX, Nr. 6, iunie 1964)⁷; Gheorghe Tomozei, *Miradoniz. Copilăria și adolescența lui Mihai Eminescu* (Editura „Ion Creangă”,

⁵ Poemul *Rapoziții* este dedicat lui Em. Gârleanu care era director al Teatrului Național din Craiova, unde s-a jucat prima dată, în 1911. Mihai Eminescu este unul dintre personaje, alături de Vasile Alecsandri.

⁶ Într-un semnal de carte publicat în revista „Însemnări ieșene”, An. 2, Nr. 12, 1937, Alexandru Piru critică romanele lui E. Lovinescu, Cezar Petrescu și Octav Minar: „În «Mitte» și «Bălăuca», d. Eugen Lovinescu surprinde două momente din iubirea lui Mihai Eminescu, unul pentru cumnata lui Maiorescu, Mitte Kremnitz, celălalt pentru poeta Veronica Micle, adevărata și pământeasca dragoste a poetului. Lipsite de psihologie, romanele d-lui E. Lovinescu nu reușesc decât să vulgarizeze eroii principali, chiar atunci când descriu fapte «reale». «Romanul lui Eminescu» de d. Cezar Petrescu se apropie mai mult de sufletul Luceafărului, întrucât demonstrează tragedia geniului nemuritor, care n-are totuși noroc de viață, dar este prea elastic, prea disproportionat (primul volum chiar inutil, copilăria fiind aceeași la toți copiii), prea gazetăresc («Carmen Saeculare») sau prea diluat, ca «Nirvana». D-l Octav Minar, care a publicat odată niște scrisori (Veronica Micle, «Ale lui pentru mine, ale mele pentru dânsul», sau «Cum a iubit Eminescu?»), dovedite în urmă neautentice, încearcă din nou să schițeze limitele psihologice ale eroticei eminesciene, în «Simfonia venețiană» /.../. Pe noi ne amuză deocamdată numai naivitatea d-lui O. Minar. Căci cu toată nedumerirea sa când arată că «se iubeau acuzându-se, se despărțeau certându-se, se împăcau iarăși, blestemându-se» (!), scriitorul scoate totuși concluzii în favoarea idealismului. Dragostea între Eminescu și Veronica Micle e considerată ca o resurrecție, ca o idilă eternă, fără manifestări telurice. Sfârșitul «romanului» este însă ireal, deoarece promite o apropiere între eroii martirizați în aproape două sute de pagini! E inutil să mai vorbim de creație. Eminescu este un om care se lamentează pentru o țigară, Caragiale e reprezentantul suburbiei în redacția «Timpului», Creangă povestește anecdotă de mahala cu formule ca: «Pardon de așa afront», Mitte e o «năsoasă» și așa mai departe. Personajii de carnaval, într-o intrigă de comedie cu lacrimi. Un convenționalism care întrece banalitatea. Ce e mai rău însă este faptul că O. Minar își pune ineptiile pe seama acestor personaje!”.

⁷ Partea I: într-un restaurant din Viena, unde câțiva studenți români, printre care Eminescu, Slavici, Veronica Micle ș.a., discută și recită poezii; partea II: în redacția revistei „Timpul”, discută Eminescu, Caragiale, Slavici și alte „voci”.

1970)⁸; Maria Șleahțișchi, Nicolae Leahu, *Cvartet pentru o voce și toate cuvintele. Eseu dramatic în două acte* (montat la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Bălți în 2000; apărut în volum la Editura „Arc” din Chișinău în 2001)⁹; Florina Ilis, *Viețile paralele* (Editura „Cartea Românească”, 2012)¹⁰; Florin Chirculescu, *Solomonarul* (Editura „Nemira”, 2022)¹¹.

Clubul cinefililor. Vizionarea și discuția unor filme documentare biografice ar putea fi o formă eficientă de cunoaștere a vieții lui Mihai Eminescu și de promovare a operei scriitorului în comunitate. De-a lungul timpului, începând cu anul 1914, au fost realizate mai multe filme documentare despre viața și opera lui Mihai Eminescu. Selecția filmelor pentru vizionare necesită rigurozitate și atenție sporită la datele prezentate de realizatorii peliculei, deoarece nu întotdeauna se aduc informații veridice, pornind de la surse documentare. Iată însă câteva documentare care ar putea fi vizionate și discutate:

Eminescu-Veronica-Creangă – este primul film documentar despre Eminescu, produs în 1914 de filiala din București a Casei „Pathé”, în regia lui Octav Minar, ajutat în realizare de directorul revistei „Cele Trei Crișuri” din Oradea, Alexandru Bacaloglu; premiera a avut loc pe 31 ianuarie 1915 la Ateneul Român din București; filmul prezintă documente, fotografii și imagini din

⁸ Autorul își definește lucrarea drept „monografie lirică”.

⁹ Dumitru Irimia consideră că acest eseu dramatic este „inedit /.../, provocator în sens pozitiv și cu o mare capacitate de tensionare poetică”, „ipostazele Poetului, aici ale poetului Eminescu”, fiind „întruchipări ale ființei lui umane și poetice la diferite «vârste» ale creației”, iar intertextul eminescian – „punct de plecare pentru replicile personajelor-ipostaze” (vezi: Dumitru Irimia, „Osia statornică – imagine a identității naționale”, în: *Studii eminesciene*, ediție de Ioan Milică și Ilie Moisiuc, Editura Universității „Al. I. Cuza” din Iași, 2014).

¹⁰ Romanul debutează la 28 iunie 1883 și se încheie la 15 iunie 1889 – două date, cum observă editorul, „înregistrate în memoria colectivă, care consolidează și, deopotrivă, subminează mitul Poetului național”.

¹¹ „Două planuri, unul din secolul al XIX-lea, celălalt din prezentul secolului al XXI-lea, se împletesc în niște circumstanțe extraordinare. Emin și Max Murgescu, zis Macu, un soi de afacerist obsedat de Eminescu, se caută continuu prin timp și spațiu” (Editorul).

locurile în care au trăit sau prin care au trecut Mihai Eminescu, Veronica Micle și Ion Creangă, dar nu toate informațiile sunt veridice (durata: 20 de minute);

Mihai Eminescu – un film realizat de Moldova-Film, studioul „Viața”, în 1991, scenariul și regia aparținându-i lui Anatol Codru; lungmetrajul „atestă particularități estetice ale filmului-monografie cu trăsături ale filmului-eseu și ale celui istorico-biografic” (Dumitru Olărescu) și conține trimiteri la o bibliografie amplă (durata: 1 oră 42 minute);.

Eu, Eminescu – un film de Cristina Chirvasie, după un scenariu de Emanuel Bădescu; regia sonoră – Petru Mărgineanu, producător executiv – Mihai Vișinescu; producția a fost realizată în ianuarie 2021 de Asociația pentru Educație „Teofor”, cu sprijinul Ministerului Culturii, având ca parteneri Muzeul Național al Literaturii Române și Institutul Cultural Român; în prezentarea oferită de Muzeul Național al Literaturii Române, se menționează că „filmul pune în valoare arhiva imagistică foto și video a perioadei istorice în care a trăit Mihai Eminescu, traducând astfel istoria într-un limbaj accesibil tuturor” (durata: 24 de minute).

Citim Eminescu

Recitalurile au fost prezente întotdeauna în programul activităților de comemorare a lui Mihai Eminescu. Care sunt deficiențele acestui tip de activitate? Pe de o parte, poeziile recitate „urmează o selecție al cărei criteriu evident este accesibilitatea”¹², fiind alese, în general, poeziile cunoscute (prin

¹² SĂRĂCUT, Cristina. Mihai Eminescu în discursul mediatic de televiziune. Ipostaze comemorative. In: Ioana BOT (coord.). „Mihai Eminescu, poet național român”. *Istoria și anatomia unui mit cultural*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2001, p. 251.

urmare, se recită aceleași poezii de la an la an), iar pe de altă parte, tonalitățile grave, festivismul recitării poate avea un efect opus celui dorit – îndepărtează eventualii cititori.

Pentru a evita aceste clișee, s-ar putea apela la forme alternative de recitaluri, care nu ar presupune neapărat cunoașterea pe de rost a textelor, dar ar solicita buna înțelegere a textului citit.

Lecturi în dialog. Volumul de corespondență inedită *Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit*, îngrijit de Cristina Zarifopol-Illias și publicat în anul 2000 la Editura „Polirom”, dezvăluie nu doar povestea de iubire sau dialogul sentimental dintre Mihai Eminescu și Veronica Micle, ci și – chiar dacă sporadic – un dialog de altă natură, o comunicare literară. Veronica este inițiată de poet în laboratorul său de creație, aceasta devenindu-i astfel confesoare. Eminescu face referiri în scrisori la unele poeme ale sale, Veronica răspunzându-i, la rândul ei, cu alte referiri. Ne introduc în laboratorul de creație al poetului și alte scrisori, adresate membrilor familiei (Harietei) sau prietenilor, colegilor (lui Iacob Negruzzi) (cele mai multe sunt incluse în: Mihai Eminescu, *Opere. Volumul XVI: Corespondența. Documentar*, Editura Academiei, 1989).

Un recital bazat pe alternanța dintre scrisori, dintre textul epistolar și cel poetic (implicând, eventual, și dramatizarea) sau dintre poemele „în oglindă” ar putea fi nu numai comemorativ, ci și cognitiv.

Iată, bunăoară, câteva secvențe relevante pentru ceea ce am putea numi dialog de idei literare:

a) „10 martie 1880 / Scumpă Cuță, / Dacă vei da versurile mele să se publice în «Convorbiri», te rog să corijezi strofa înțâia astfel: / *O mamă, dulce mamă* etc. / în loc de: / *Salcâmi-și scutură floarea de toamnă și de vânt* / vei pune: / *Se scutură salcâmi de toamnă și de vânt*. / Al tău pentru totdeauna Emin”;

b) „15 Martie 1880 Iași / Miguel Eminescu de Ipotești, / Sunt

veselă, însă pe tine supărată; totuși te voi întreba, aceasta în scop de-a primi o scrisoare de la tine, cum ai vroi să mă fotografiez, carte-visite sau Cabinet-Portrait? / Manuscriptul meu al traducerii «Ramura de liliac» te rog foarte mult a o păstra la tine, nu aș voi să rămână la tipografie. / Nu știu de ce nu mi-ai răspuns la scrisoarea trecută? Știi că nu-ți mai scriu de-acuma defel, dacă îți vei relua vechiul tău obicei acela de-a nu scrie decât când îți toană, am să-ți spun o răutate ori o las pe altă dată. / Miguel, te pup și te rog să-mi scrii. Nu aș voi însă o scrisoare ca cea din 10 Mart., pare că eu sunt cauza multor suferinți ale tale, în caz de-ar fi așa sacrifică-mă, te rog, ca să nu mai fii trist și ursuz. / Și iar te sărut. / Veronica”;

c) „29/12/1882 / Măi ramură de liliac, / *Oui! Je t’aime, je t’aime, je t’aime!* Necazul meu psihologic unit cu o strașnică nevralgie, durere de cap și de măsele, m-a făcut ursuz... iar tu, din ursuz mă faci diplomat, ceea ce, din nefericire, n-am fost niciodată. Și-aș trimite fotografia, dar mă tem că n-ai vedea în ea decât un matuf, cu fața umflată de orbalț, cauză pentru care nici nu mă fotografiez. Cum nu-mi este permis de-a fi bolnav, am trebuit să lucrez cu toate tăieturile ascuțite prin creier și prin oasele maxilare, ceea ce m-a oprit de a-ți scrie. Am primit amândouă scrisorile tale. / *Petite, charmante bouche, charmante et petite*, te sărut de-o mie de ori și rămân / Al tău M. Eminescu”;

d) Veronica Micle, *Lacrime și lacrimi*: „Încetează de-a mai plânge,/ Inimă făr-de noroc,/ Căci prin lacrimi de sânge/ Nu salină, nu se stinge/ Al durerii mele foc.// Foc ce arde în tăcere/ Și-i ascuns în pieptul meu,/ Unde jalnica durere/ Picurând amara fiere/ Așezat-a jugul meu.// Ah! Și-ți adă tu aminte/ C-acest chin de foc nestins/ Prin duioase jurăminte/ De iubire l-a aprins”.

O formă de dialog sunt și poemele dedicate de Veronica Micle genialității lui Eminescu sau cele (fie ale lui Eminescu, fie ale Veronicăi Micle) în care se produce un dialog la nivel de

intertext (al imaginilor, temelor etc.). Deși nu se dă numele celui către care se îndreaptă admirația poetei, texte precum *La portretul unui poet* sau *Lui* conțin suficiente indicii care să ne permită să constatăm că Veronica Micle este, se pare, unul dintre primii autori care au scris poeme dedicate lui Mihai Eminescu, dar și care au preluat formula poetică eminesciană. Veronica Micle nu a avut suficientă individualitate și forță poetică încât să se detașeze total de formula eminesciană. Spre deosebire de alți epigoni însă, la ea, eminescianizările „sunt mai curând un fapt sentimental decât literar, /.../ acolo unde alții văd mimetism nu ar trebui să vedem decât un dialog afectiv, o sintonizare, o acordare de frecvențe”, remarcă Eugen Lungu în celebra sa antologie *Poeți de pe vremea lui Eminescu*¹³, aducând câteva exemple de poeme ale Veronicăi Micle care se vor, de fapt, „un răspuns, un ecou, o umbră” la versuri eminesciene. Este un dialog ce pare să se bazeze pe un joc intertextualizant și în care intră, la un moment dat, și Eminescu. A se vedea: *Fugi îți zic...* (Micle) vs *Minte și inimă* (Eminescu); *Din valurile vremii...* (Eminescu) vs *Lui* (Micle); *Și dacă...* (Eminescu) vs *Și dacă-un dor...* (Micle) etc.

Spoken Word este o artă performativă și o formă de expresie artistică ce combină elemente de poezie, storytelling, teatru și muzică pentru a crea o experiență captivantă și adesea intrigantă. Altfel zis, e un recital poetic, care implică jocul teatral și se desfășoară pe un fundal muzical și vizual. Acest tip de recital este practicat mai ales de poeții tineri și se bucură de interesul publicului. Un recital *Spoken Word* pe versuri de Mihai Eminescu ar apropia mai ales tinerii de creația poetului.

Scriitorii citesc Eminescu. În cadrul întâlnirilor cu scriitorii, desfășurate pe parcursul anului, se poate include rubrica *Scriitorii citesc Eminescu*, care să conțină o discuție scurtă despre

¹³ LUNGU, Eugen. *Poeți de pe vremea lui Eminescu*. Chișinău: Editura Cartier, 2016, p. 506. ISBN 978-9975-86-116-8.

relația scriitorilor invitați cu opera eminesciană și lecturi din creația poetului. Astfel, publicul ar putea descoperi perspective noi asupra operei lui Eminescu. Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu” practică acest exercițiu în cadrul întâlnirilor lunare *Poeți în dialog*¹⁴.

Atelierele de scriere creativă sunt o formă de activitate cu publicul care se poate organiza în cadrul cluburilor sau incubatoarelor de lectură: se citește și se comentează o lucrare din Eminescu (textul este ales în funcție de vârsta participanților la atelier); se selectează o imagine sau o expresie din textul eminescian care va servi ca pretext pentru scrierea propriilor texte; după ce sunt scrise textele, se citesc, se comentează și se raportează la textul eminescian de la care s-a pornit.

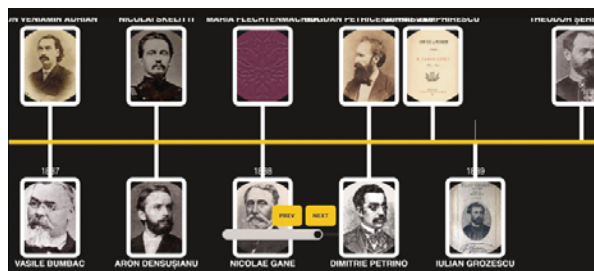
Eminescu în era digitală

În epoca tehnologiilor informaționale, promovarea operei eminesciene se poate realiza și prin instrumente mai apropiate de modul de a percepe lumea al generației tinere: accesarea unor aplicații create pentru a valorifica viața și creația lui Mihai Eminescu, precum și epoca în care a trăit poetul sau crearea unor aplicații noi; digitalizarea textelor; crearea de jocuri video pornind de la opera eminesciană.

Aplicația Poeți contemporani cu Eminescu a fost creată de Memorialul Ipotești și lansată pe 21 martie 2023, cu prilejul Zilei Mondiale a Poeziei. Aplicația (<https://contemporani-eminescu.vercel.app/>) are la bază expoziția cu același titlu (lansată virtual în 2020 și transformată în expoziție stradală în 2021) și conține 68 de medalioane cu poeți și poete care au scris în limba

14 Se poate viziona, drept exemplu, ediția din 15 ianuarie 2023, *Poeți în dialog*: Octavian Soviany – Claudiu Komartin (<https://www.youtube.com/watch?v=sLoxxrGoOfo>; 1:24:42).

română și și-au publicat textele în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, oferind astfel o imagine amplă a contextului literar în care a activat Mihai Eminescu.

Creația eminesciană în format electronic. Un concurs sub acest generic ar stimula tinerii cititori să se aplece asupra textelor eminesciene și să propună prezentarea acestora în format electronic, aplicând cunoștințe de tehnologia informației, inclusiv de natură grafică. În vederea realizării proiectelor, biblioteca poate pune la dispoziția participanților o selecție de poezii și proze de Mihai Eminescu, precum și texte adiacente (corespondență, memorialistică, istorie literară), care reconstituie contextul scrierii și publicării lor¹⁵.

Videopoemul este o formă artistică relativ nouă în câmpul experimentelor literare din ultimii ani. Acesta presupune o adiție audiovizuală la un text, poate fi realizat cu telefonul și prezintă interes mai ales pentru tineri. O formă de comemorare a poetului ar putea-o constitui organizarea unui concurs cu tema *Eminescu în videopoeme*, care s-ar încheia cu o gală a laureaților, incluzând și vizionarea și discuția videopoemelor¹⁶.

¹⁵ Memorialul Ipotești, în parteneriat cu Colegiul Național „Mihai Eminescu” din Botoșani, a organizat un astfel de concurs, propunând tema „*Lumină de lună (versuri lirice)*”. *Ce ar fi fost?*, iar proiectele câștigătoare au fost anunțate pe 21 martie 2022, de Ziua Mondială a Poeziei (vezi: <http://eminescuipotesti.ro/luminadeluna21martie-21mai2022.htm>).

¹⁶ Vezi: Videopoeme realizate pe versurile lui Eminescu de elevi care frecventează ART Clubul de la Colegiul Național „Liviu Rebreanu” din Bistrița: https://youtu.be/sN2YT-FX_4w; <https://youtu.be/73VG5-als5w>; <https://youtu.be/utCpy7pozsw>.

Eminescu ilustrat

Opera eminesciană poate fi cunoscută în detalii și înțeleasă mai bine și prin practicarea unor exerciții de ilustrare a textului, altfel zis, prin îmbinarea artei cuvântului cu imaginea plastică.

Poemul ilustrat. Activitatea de ilustrare a unei opere literare are o finalitate dublă. Întâi, ajută la o înțelegere mai bună a textului literar – ilustratorul trebuie să citească atent textul și să facă exerciții de interpretare, pentru a ilustra cât mai adecvat conținutul poemului. Apoi, ilustrația poate contribui la completarea cu semnificații a textului literar. Această activitate s-ar putea adresa copiilor și adolescenților. Ilustratorilor li se propune să-și aleagă un text dintr-o listă elaborată în funcție de vârsta participanților. Când toate ilustrațiile sunt realizate, se poate organiza o expoziție. La vernisaj, ilustratorii ar putea citi poemele și comenta lucrările pe care le-au făcut. Concomitent cu expoziția *Poemul ilustrat*, s-ar putea organiza și o expoziție de carte *Eminescu: volume ilustrate*.

Poster-poemul este o formă de poem ilustrat, care presupune transformarea poeziei în afiș (conține imagine și text – secvențe din poemul ales pentru ilustrare). Activitatea se adresează adolescenților și, de asemenea, se poate încheia cu o expoziție și lecturi.

Benzi desenate. O bandă desenată reprezintă un mijloc de comunicare pe cale grafică, alcătuit cu ajutorul imaginilor și cuvintelor, în scopul de a ilustra un fir narativ. Benzile desenate le plac copiilor de toate vârstele, dar și adulților, datorită imaginilor dinamice. Autorii de benzi desenate nu s-au arătat, până în prezent, foarte interesați de opera lui Mihai Eminescu. Crearea de benzi desenate în baza textelor eminesciene ar putea fi totuși o activitate atractivă pentru tineri, iar prezentarea ulterioară a acestora, în cadrul cluburilor de lectură, ar putea spori interesul tinerilor pentru opera acestui autor din secolul al XIX-lea. S-ar

putea propune pentru crearea de benzi desenate basmul *Făt-Frumos din lacrimă*, partea întâi a *Scrisorii III*, poemele *Luceafărul*, *Călin* (*file din poveste*) etc. Fiind foarte ofertante, benzile desenate pot fi ulterior utilizate pentru montarea unui spectacol de păpuși pe degete sau pentru crearea unui film de animație (care să fie prezentate preșcolarilor).

Atelierele de semne de carte se pot organiza cu elevi din clasele primare sau gimnaziale, iar genericul pentru această activitate poate fi: *Pornind de la un vers*. Copiilor li se propun pentru lectură câteva poeme de Mihai Eminescu, din care trebuie să selecteze o secvență pe care să o ilustreze într-un semn de carte.

Eminescu în muzică

Remarcabilă prin muzicalitatea sa, poezia lui Mihai Eminescu a început să fie pusă pe note încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, fiind create de la serenade, române, valsuri, lieduri până la opere și piese rock. Searatele de interpretare a melodiilor pe versuri de Eminescu, festivalurile sau concursurile de interpretare sunt activități de promovare a operei eminesciene adresate unui public mai larg și cu un impact mediatic mare. În comunitățile locale se pot organiza diverse activități de acest fel: *Concurs de muzică folk pe versuri de Mihai Eminescu*¹⁷; *Concurs de române pe versuri de Mihai Eminescu* etc.

Modalitățile de celebrare a lui Mihai Eminescu sunt diverse. Este însă foarte important să nu cădem pradă festivismului și clișeele și să implicăm tinerii în activități de cunoaștere și de apropiere de viața și creația acestui autor.

¹⁷ Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu” organizează anual Festivalul-Concurs de Muzică Folk pentru Copii și Tineret *Seri eminesciene*, ajuns la a 15-a ediție (vezi: <https://www.youtube.com/watch?v=gAJnfZu62c8>).